

Entrevista al **Dr. Miquel Bruguera Cortada**

Compilador: Genís Carrasco

Miquel Bruguera i Cortada va néixer a Barcelona el dia 3 de gener de 1942. Va estudiar batxillerat als jesuïtes del carrer Casp de Barcelona. Estudià medicina a la Universitat de Barcelona, especialitzant-se en hepatologia a l'Hospital Clínic i combinant l'exercici en aquest centre amb la pràctica privada i la docència fins que es va jubilar als 70 anys. Completà la seva especialització com hepatòleg amb el professor Jacques Caroli a l'*Hôpital Saint-Antoine* de la Universitat de París (1967-1968) i amb Peter Scheuer al *Royal Free Hospital* de Londres (1975). Des de 1985 ha estat professor titular a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona. Fou president del Col·legi de Metges de Barcelona durant 16 anys, durant els quals es va crear la Fundació Galatea (per atendre metges malalts d'addiccions o patologia psiquiàtrica), el Servei de Responsabilitat Civil per a la defensa jurídica dels metges en exercici i el Museu d'Història de la Medicina de Catalunya. Des de la jubilació, ha mantingut activitat com historiador, creant la Galeria de Metges Catalans (que conté més de 1.200 biografies il·lustrades de metges catalans destacats), un blog sobre curiositats de la història de la medicina, les Nades del CoMB, els llibres d'homenatge als personatges als que el CoMB dedica l'any i les entrevistes sobre la Memòria de la Professió. Ha rebut diversos premis i guardons entre els que destaquen la medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya (2001), la medalla Josep Trueta al mèrit sanitari (2010) i la Creu de Sant Jordi de 2011. El 2010 Ediciones Mayo li va concedir un premi com a la personalitat sanitària de l'any 2009 per la seva tasca. El 2021 rebé el Premi Jaume Aiguader de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears i el 2022 la Medalla d'honor de la Societat Catalana d'Història de la Medicina.

Minyó de muntanya, 1958

Com era la teva família, pare i germans a casa teva quan eres petit?

Era una família de classe mitjana. El meu pare era metge anestesiòleg, però en la dècada dels anys 50 es guanyaven pocs diners, tot i que podíem tenir minyona.

A casa hi vivíem els pares, els meus germans, que vàrem arribar a ser sis, dues tietes i una àvia. Amb tanta gent a casa mai els nens vàrem estar sols.

Érem, doncs, una família típica. El pare guanyava els diners, però mai no va entrar a la cuina, ni reparava cap estri que s'hagués espatllat. La mare, que era infermera, portava el govern de la casa. Una tieta s'ocupava de les tasques necessàries per a dotze persones.

Família Bruguera Cortada

Per què vas estudiar medicina?

No tenia una vocació gaire clara, però tampoc coneixia cap altra carrera. El meu pare va ser el primer universitari de la família. El que em va influir més fou un meu íntim amic, que es deia Joan Ribas Barba. Era fill de metge, company d'escola i de parvulari. Ell em va arrossegar a la facultat a matricular-me de primer curs.

Com era la Facultat de Medicina que vas conèixer?

Bruta i plena d'estudiants. Havíem de fer cua davant la porta de les aules per poder entrar i seure. El bar era força deixat i el terra estava ple de burilles. Hi havia professors bons, com els de farmacologia, i sobretot el Dr. Piulachs, que era un docent sensacional i altres que no ho eren tant.

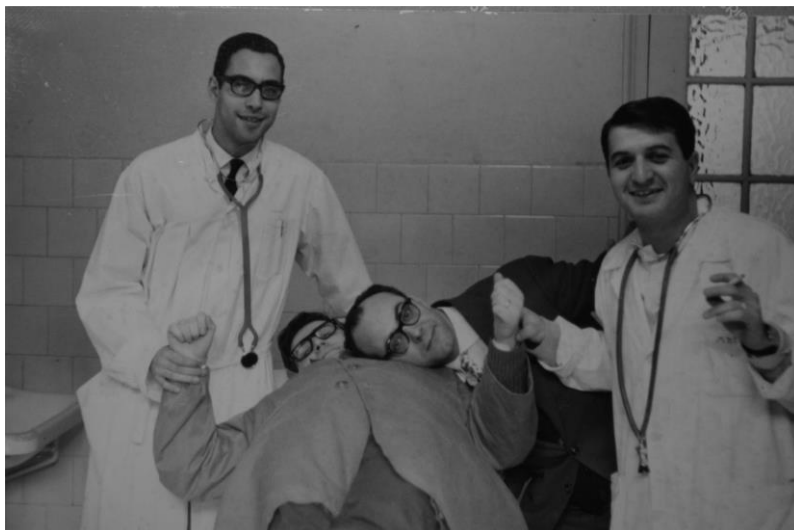
Quina valoració fas avui de la manera d'ensenyar en el teu temps d'estudiant?

Força negativa, ja que eren classes magistrals, sense cap interactivitat professor/alumne. No hi havia seminaris. Els professors explicaven la lliçó, sense preguntar si ho havíem entès o no.

Per obtenir-ne un benefici, calia fer-se intern en alguna càtedra. Llavors participaves en feines clíniques o de laboratori, et senties estimulat i motivat i aprenies.

En les pràctiques podries descobrir professors amb vocació d'ensenyar. Jo vaig conèixer un capità metge, el Dr. Berjano, que mai més he trobat, que era excel·lent com a professor de pràctiques de patologia general, quan el catedràtic era el Dr. Fernández Cruz. Allà vaig conèixer el millor clínic que he conegut mai, el Dr. Joan Vivancos, que et feia agafar ganes de ser metge, en el cas que encara no en tinguessis. Era un metge clínic excepcional.

Avui dia ens fariem creus de com passàvem visita fumant. El tabac encara no s'havia prohibit.

Alumne intern per oposició fent guàrdies amb el Paco González Anta, 1953

Eres un estudiant que participava en la vida de l'hospital o et limitaves a anar a classe?

Jo vaig entrar com intern al començar el primer curs de patologia mèdica, a la càtedra del prof. Gibert Queraltó. El professor adjunt de la càtedra, el Dr. Robert Nolla, em va enviar a la segona sala de dones de la càtedra, on hi havia tres metges excepcionals, els Drs. Enric Azorín, Francesc Campillo i Enric Vilardell.

Passava els matins a la sala. Feia les històries clíniques dels nous ingressos, visitava als hospitalitzats, buscava els resultats de les anàlisis. Tot això abans que els metges passessin visita de manera solemne als malalts, moment que es podien fer preguntes o ells ens les feien al Dr. Carles Martí Henneberg, que era l'altre alumne intern de la sala, o a mi.

Anava poc a classe, perquè aprenia més estant a la sala, que a l'aula. Vaig aprendre a posar injeccions intravenoses, a fer puncions pleurals, punció de LCR, a fer una paracentesi, i a explorar sistemàticament un malalt. A casa, a la tarda llegia el que deia el "Farreras" de les malalties que tenien els malalts de la sala.

Vaig adquirir experiència en malalts aguts perquè vaig guanyar l'oposició a alumne intern, fet que em donava dret a fer guàrdies del Servei d'Urgències. Una experiència inoblidable. Allà vaig conèixer a altres dos metges genials, que van ser els meus caps de guàrdia, el Dr. Antoni Caralps i el Dr. Joan Rodés Teixidor. Aquest darrer va ser el meu mentor.

Porter de l'equip de futbol de la Clínica Mèdica C de l'Hospital Clínic

Tenies companys interessants?

El meu company Carles Martí era molt interessant. Molt culte i molt educat. El seu pare va ser alcalde de Reus durant la democràcia. Vaig ser el seu padrí de casament quan es va casar sense família a la Catedral de Barcelona abans d'acabar la carrera.

Quan ja havíem acabat la carrera va ser sancionat per assistir a una reunió clandestina als Caputxins, en la que els professors universitaris mostraven el seu disgust amb el règim franquista.

A la sala d'homes hi havia un altre amic meu que era alumne intern, l'Amadeu Betriu, que després va ser un destacat cardiòleg.

A la sala de dones hi havia en Josep M. Bordas, gironí i company de mili, amb qui després vaig treballar tota la vida en la Unitat d'Hepatologia del Clínic. Ha estat i encara és un gran endoscopista.

Per què vas escollir l'hepatologia com especialitat?

Quan feia poc que havia acabat la carrera, vaig passar un dia de final d'estiu pel Clínic, pel servei del prof. Gibert Queralto a saludar i vaig trobar-me el Dr. Joan Rodés, que havia tornat a passar uns dies a Barcelona. Estava a París fent una estada a l'Hospital Saint Antoine, aprenent hepatologia al servei del professor Jacques Caroli. Em va preguntar si m'agradaria dedicar-me als malalts hepàtics quan tornés dels quatre mesos de mili que em quedaven. Vaig dir-li que sí sense aprofundir en la conversa, però vaig anar a una llibreria de llibres de medicina que hi havia al

carrer Provença a comprar un llibre sobre malalties hepàtiques. En vaig comprar un d'autors argentins, dirigits per Victor Pérez, que acabava de sortir publicat.

Me'l vaig endur a la maleta a la Seu d'Urgell, on havia de passar quatre mesos com a sergent d'infanteria del regiment *Cazadores de Montaña Arapiles 62*. He sabut que ara es diu *Regimiento de Infanteria Arapiles 62*. El vaig llegir tot. El tinc encara subratllat. No m'imaginava, mentre el llegia, que acabaria coneixent personalment als autors del llibre.

Avui es podria pensar que la meva elecció d'especialitat va ser una mica frívola, però jo crec que s'ha d'atribuir a la meva confiança amb el Dr. Rodés, amb qui havia fet molta amistat durant els dos últims anys de carrera. En Rodés era professor adjunt de la càtedra, havia estat el meu metge de guàrdia, i també el meu tutor, mentre jo era l'alumne intern per oposició del servei i havia xerrat milers d'hores amb ell sobre com volíem fer de metge.

Et va ser difícil trobar feina?

No vaig tenir retribuïda fins que va haver-hi la revolució del Clínic de l'any 1972, impulsada pel degà, prof. Cristobal Pera, i el vicedegà, prof. Ciril Rozman, que van permetre al director tècnic de l'hospital, el Dr. Miguel Angel Asenjo, fer una reforma, amb la desaparició del poder dels catedràtics i l'adquisició de poder pels caps dels serveis d'especialitat que es van crear. Mai es valorarà prou aquesta reforma, ni es reconeixerà prou als Drs. Pera, Rozman i Asenjo el seu paper en aquest canvi transcendent per la sanitat catalana. Amb la reforma els metges van ser contractats. Per mi aquest va ser el meu primer contracte laboral com a metge.

Una de les meves primeres taules rodones, 1972

Vas marxar a fora d'Espanya a fer alguns estudis? Quan i on? Quin profit en vas treure?

Vaig anar a París amb una beca del govern francès. En Josep M. Bordas també va obtenir una beca. Tots dos vàrem anar al mateix hospital en el qual havia estat en Joan Rodés, l'Hospital Saint Antoine. Vàrem estar-hi des del mes d'octubre de 1967 fins al juny de 1968.

L'estada va ser sensacional: pel que vàrem aprendre, per viure el maig de 1968 de París i per viure a París. En Bordas va aprendre a fer laparoscòpies i puncions hepàtiques, jo vaig aprendre a interpretar biòpsies hepàtiques i com s'ha de fer una presentació mèdica, i tots dos vàrem aprendre un munt sobre hepatologia.

Què o qui va influir més en la teva orientació professional?

Durant l'època d'estudiant, que vaig fer molta vida d'hospital, entre la sala i urgències, jo tenia només l'aspiració de ser un bon metge: expert, afectuós, inspirador de confiança.

Quan vaig acabar la carrera em vaig quedar com a metge assistent a la sala, amb períodes d'absència per fer els quatre mesos de mili que em quedaven i pels nou mesos que vaig estar a París.

En aquest temps tenia alumnes interns a càrrec meu, estudiants de tres promocions per sota meu. Vaig fer molta amistat amb alguns d'ells com el José Maria Sánchez Tapias, el Toni Mas i el Joan Caballería, que després van ser membres del Servei d'Hepatologia, i l'Emili Ros, que va ser membre del Servei de Digestiu. Aquesta experiència em va motivar molt per la docència.

L'estada a París em va despertar l'interès per la recerca clínica, és a dir, la que permet millorar en el coneixement de les malalties i en el seu tractament i prevenció.

A aquests tres objectius l'assistència, la docència i la recerca en les malalties del fetge hi he dedicat una gran part de la meva vida.

Molts anys més tard vaig descobrir l'interès per altres activitats com l'ordenació de la professió, i encara més tard per la història de la medicina.

Quines limitacions veus ara en la formació que vas rebre, quan eres jove per aconseguir ser un bon professional?

Jo crec que no s'ensenyava prou a fer de metge. La formació MIR ha estat un progrés extraordinari en la formació tècnica dels metges. El nivell de la medicina espanyola ha pujat moltíssim des de la implantació del MIR, però no s'ha introduït amb prou força l'ensenyament de com es fa de metge, i sobretot a comunicar amb els malalts i a les famílies. Hi ha molta ignorància en aquest tema.

Volies ser un professional liberal o t'agradava més fer de metge del sistema sanitari públic?

Quan era estudiant pensava que quan fos metge voldria treballar en equip, amb diversos companys en un projecte comú, per fer clínica, docència i recerca. Això només es pot fer en el sistema públic. Tanmateix, vaig entendre que la pràctica privada era indispensable, en una època en què no es cobrava per anar a l'hospital, però que per realitzar-se professionalment només hi havia l'hospital.

Per aquesta raó vaig quedar-me a l'hospital fins que la reforma de l'hospital, que va implementar el Dr. Asenjo, ens va permetre cobrar un salari, que es complementava visitant malalts privats en una consulta que teníem en un pis de l'Eixample, els Drs. Rodés, Terés, Bordas i jo mateix.

Tornaries a fer el que vas fer, si comencis ara?

Segurament sí. El nostre sistema sanitari és molt encotillat. Quan guanyes una plaça en un centre, és molt difícil canviar. Habitualment els hospitals són molt endogàmics. Vas ascendint en el teu hospital, però hi ha poca mobilitat d'un hospital a un altre. Sovint fas el que pots fer, no el que voldries fer. A mi el meu mètode, vull dir el que vaig seguir, em va anar raonablement bé.

Et sembla que els metges tenen menys prestigi actualment? Si ho creus a què penses que es deu?

Jo crec que els metges del sistema sanitari públic tenen força menys prestigi que els d'abans, encara que potser saben més medicina. Una de les raons d'això, és que actuen com a funcionaris públics, que només tenim el deure de complir amb l'horari.

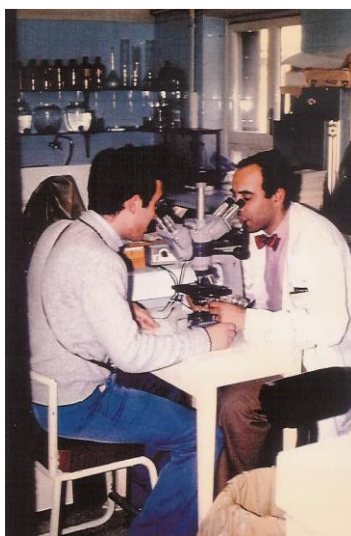
Molts metges estant a la defensiva, perquè no dominen prou les relacions metge-malalt, en part per inseguretat, però sobretot per les seves mancances en la capacitat de comunicar, d'explicar el què té el malalt, perquè ho té i com s'ha de tractar.

Als hospitals no està ben muntat el mètode d'ensenyar habilitats comunicatives als metges joves, que comencen.

Has tingut oportunitat de fer recerca? De quin tipus?

A mi m'agradava la recerca clínica. La recerca clínica ensenya a fer el millor pel malalt: un diagnòstic més ràpid i més segur, seleccionar les proves diagnòstiques més apropiades, estalviar proves i diners, i també un tractament més eficaç i més segur.

No hauria pogut fer només recerca bàsica, tancat tot el dia al laboratori, sense veure malalts, i sense poder esperar una mirada d'agraïment, que és la gran sort que tenen els clínics.

Ensenyant a interpretar biòpsies hepàtiques, 1980.

Quin ha estat el metge que has admirat més, i que has pres com exemple?

N'he admirat molts. El Dr. Joan Vivancos, el millor clínic que he conegut. Un diagnosticador excepcional, que no sabia llegir en anglès. No sé com s'ho feia. El Dr. Antoni Caralps i el Dr. Joan Rodés, metges que sempre he admirat per la seva capacitat de treball. El Dr. Pere Miret, un home amb una biografia interessantíssima.

Un altre clínic excepcional era el Dr. Quico Badrinas, que va estar al Clínic al servei del professor Gibert, com a cap de la sala d'homes i després va anar a l'Hospital de Bellvitge amb el Dr. Fernández Nogués. En tots he admirat el seu tracte amb el malalt, empàtic, amable, educat, respectuós, i sobretot eficaç. Tots eren metges a qui els seus malalts els hi tenien devoció. Això és el que vaig aprendre d'ells i vaig tractar d'imitar.

Quina reforma sanitària et faria més feliç?

Una que pogués resoldre a aquests necessitats: 1) que el metge que treballa més cobri més que el que treballa menys, 2) que el sistema sanitari tingui en compte criteris de meritocràcia i 3) que doni més capacitat al metge per organitzar la seva feina.

Algun cop t'has penedit d'haver decidit ser metge? I de no haver marxat a exercir fora?

Mai m'he penedit de ser metge. Al contrari. Penso que he tingut el privilegi de poder-ne ser. Tampoc he desitjat marxar a fora. Jo volia ser metge de malalts d'aquí, i contribuir a fer que la medicina espanyola fos millor. Crec que el grup en què he treballat tota la vida laboral, la Unitat d'Hepatologia del Clínic, hi ha contribuït.

Has tingut alguna activitat gremial o política en paral·lel a fer de metge? Explica'ns com ha sigut.

He estat setze anys president del Col·legi de Metges de Barcelona (CoMB), i abans havia estat secretari i vicepresident de la junta que va presidir el Dr. Ramon Trias Rubiés, un total de dotze anys més.

Ha estat una experiència impagable, perquè vaig contribuir a introduir un gran nombre de canvis en la vida col·legial, com crear un Servei de Responsabilitat Professional per ajudar els metges que pateixen una reclamació, un servei d'atenció als metges amb problemes de salut mental o d'addicció, un Centre d'Estudis Col·legials per fer informes sobre aspectes de la professió, activitats culturals, com dedicar cada any a un personatge de la medicina del país i omplir l'any d'activitats relacionades amb el personatge. També la publicació de les Nades, que són opuscles de caràcter històric de temes professionals inèdits, i crear els premis d'Excel·lència Professional que premia cada any a més de 60 metges i metgesses.

President dels CoMB de 1992 a 2008

T'ha preocupat el risc de cometre errors fent de metge? Feies alguna cosa per reduir el risc?

M'ha preocupat molt. En la pràctica clínica sempre he tingut preocupació de vigilar per no equivocar-me de medicament o de dosi. Sempre he informat el malalt del perquè de les decisions que prenia. Jo crec que comunicant-te bé amb els malalts tens menys errors i si els tens, la víctima acostuma a perdonar.

He escrit articles sobre la freqüència d'errors en diverses pràctiques mèdiques i també sobre prevenció dels errors.

Jo crec que els metges, especialment els gestors, es preocupen poc de la prevenció dels errors que causen una proporció notable de morts i de malalties, la major part d'elles evitables.

Com veus el paper del metge en la societat actual? Ha perdut prestigi? Té menys influència? Si la teva resposta és afirmativa, explica per què?

Crec que tenim poc pes social o polític. Això s'ha vist amb el primer brot de la COVID-19. Als metges i a les infermeres se'ls hi va demanar un gran esforç, i que correguessin riscos, i se'ls va pagar amb aplaudiments a les 8 del vespre. Per què no se'ls va pagar amb diners? No em diguin que és perquè no n'hi ha, perquè per altres coses sí que surten. Els polítics pensen que als metges no cal pagar-los bé, ja que treballen per responsabilitat social.

No sé si ara tenim poca influència o sempre n'hem tingut poca.

Creus que els metges som un col·lectiu uniforme? La classe mèdica? O som un grup heterogeni amb interessos diferents?

No, clarament no som un col·lectiu uniforme, sinó un col·lectiu heterogeni amb interessos i problemes molt diferents. Els metges d'atenció primària tenen poc a veure amb els d'hospital. També tenen interessos i dificultats diferents els metges que basen la seva activitat professional en el sistema del mutualisme.

Creus que estem pitjor que quan vas començar a exercir? Si creus que sí, per què?

Pitjor no estem. Abans el MIR, no existia. Els metges tenim ara contractes de treball en el sector públic, que abans tampoc existien. La major part dels metges troba feina en acabar la carrera si aproven l'examen MIR. No estem bé, perquè falten professionals d'infermeria, perquè la formació dels metges podria ser millor, almenys la formació humanística, i sobretot perquè els metges i les infermeres cobren poc, la qual cosa és injusta i perjudicial per a la societat.

Hi ha més o menys respecte als principis ètics ara que quan eres jove?

Crec que n'hi ha igual. La gran majoria de metges tenen força interioritzada la deontologia mèdica. Encara que no tots tenen el Codi Deontològic de Catalunya a la taula del seu despatx, crec que el coneixen en termes generals força bé. Mai m'ha semblat que ara es faci millor que abans o menys bé.

Tens alguna recomanació o algun consell als metges i metgesses joves que llegeixin aquesta entrevista?

Simplement que no deixin mai d'estudiar. Mai ficar-se el llit sense haver après una cosa que no sabíeu. Preocupeu-vos de minimitzar la possibilitat de cometre un error. Aprecieu als vostres malalts, fins i tot els pesats. Els que pregunten massa són els que estan més espantats. Reflexioneu si la vostra comunicació amb el pacient és fluida, empàtica, si sou capaços d'inspirar i mantenir la confiança del malalt. Segurament aconseguir una bona comunicació amb els malalts és la part més difícil de l'acte mèdic. Malauradament, no s'ensenya a la facultat a relacionar-se bé amb els malalts. Penseu sovint si comuniqueu prou bé.